

Hallituksen esitys Eduskunnalle kauppakamarilaksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kauppakamarilaki, joka sisältää kauppakamaria ja Keskuskauppakamaria koskevat säännökset. Kauppakamari ja Keskuskauppakamari ovat luonteeltaan voittoa tavoittelemattomia yleishyödyllisiä yhteisöjä, joiden tarkoituksena ei ole tuoda jäsenilleen taloudellista etua ja joiden varoja ei toiminnan päättyessä jaeta jäsenille. Ne eivät myöskään jaa voittoa jäsenilleen.

Ehdotuksella saatetaan nykyinen kauppakamareita koskeva asetuksetasoinen sääntely lain tasolle. Kauppakamareihin ja Keskuskauppakamariin sovellettaisiin pääosin yh-

distyslakia. Kauppakamarit ja Keskuskauppakamari olisivat siten luonteeltaan yhdistyslaissa tarkoitettuja yhdistyksiä. Ehdotettuun kauppakamarilakiin otettaisiin säännökset vain siltä osin, kun ne ovat tarpeen kauppakamarille ja Keskuskauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoidon kannalta. Yhdistysrekisteriin tehtäisiin erillinen merkintä niiden toimimisesta kauppakamarina ja niillä olisi laajempi ilmoitusvelvollisuus rekisteriin merkittävien tietojen osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila ja käytäntö	3
2.1. Kauppakamareita ja Keskuskauppakamaria koskeva lainsäädäntö ja niiden toiminta	3
Perustaminen	3
Tehtävät.....	3
Toimielimet	4
2.2. Kauppakamarille ja Keskuskauppakamarille säädetyt julkiset tehtävät .	5
2.2.1. KHT- ja HTM-tilintarkastajien valvonta.....	5
2.2.2. Välimiesten asettaminen.....	6
2.2.3. Kiinteistönvälittäjien ja vuokrahuoneiston välittäjien hyväksyminen	6
2.2.4. Ulkomaankaupan asiakirjojen myöntäminen.....	6
2.3. Kauppakamarien toiminta muissa maissa	7
Pohjoismaat.....	7
Eräät muut maat.....	7
2.4. Nykytilan arviointi.....	8
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
4. Esityksen vaikutukset	9
5. Asian valmistelu	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	10
2. Voimaantulo	14
3. Säättämisjärjestys	14
LAKIEHDOTUS.....	15

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Suomessa toimii 21 kauppakamaria ja niiden yhteiselimenä Keskuskauppakamari. Kullakin kauppakamarilla on oma maantieteellisesti rajattu toiminta-alueensa. Keskuskauppakamarin toiminta-alueena on koko maa. Kauppakamarit ja Keskuskauppakamari muodostavat yhdessä kauppakamarijärjestön. Jäseninä kauppakamareissa oli vuoden 2001 lopussa 16 651 yrittystä ja yhteisöä.

Suomalaiset kauppakamarit	Perustettu	Jäsenmäärä
------------------------------	------------	------------

Espoo	1985	1 101
Etelä-Karjala	1940	327
Etelä-Pohjanmaa	1951	423
Etelä-Savo	1954	361
Helsinki	1917	5 146
Häme	1957	540
Keski-Suomi	1930	465
Kuopio	1918	764
Kymenlaakso	1929	357
Lahti	1940	487
Lappi	1939	433
Länsi-Uusimaa	1947	187
Oulu	1918	709
Pohjanmaa	1970	916
Pohjois-Karjala	1954	484
Rauma	1981	277
Riihimäki-Hyvinkää	1953	273
Satakunta	1930	494
Tampere	1918	1 150
Turku	1917	1 532
Åland	1945	225

Kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toiminnan rahoitus perustuu jäsenmaksujen ohella erilaisten palvelujen tarjontaan yrityksille. Palveluksia tarjotaan myös muille kuin jäsenyrityksille. Julkisten tehtävien rahoitus on järjestetty tehtäväkohtaisesti.

2. Nykytila ja käytäntö

2.1. Kauppakamareita ja Keskuskauppakamaria koskeva lainsäädäntö ja niiden toiminta

Kauppakamarien toiminnasta on vuodesta 1917 lähtien säädetty asetuksella. Nykyinen kauppakamariasetus (337/1988) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1989 ja siihen on sen jälkeen tehty eräitä muutoksia.

Perustaminen

Kauppakamariasetuksen mukaan valtioneuvosto päättää kauppakamarin perustamisesta kuultuaan Keskuskauppakamaria. Kauppakamarin perustamiseen vaaditaan, että kauppakamarilla on riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tarkoituksenmukaista toimintaa varten. Kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa kauppakamarien säännöt kuultuaan Keskuskauppakamaria. Kauppakamarien toiminta-alueesta päättää Keskuskauppakamari. Keskuskauppakamari on kauppakamarien yhteiselin.

Kauppakamarin jäsenenä voi olla elinkeinotoimintaa harjoittava yhteisö, yksityinen elinkeinonharjoittaja, elinkeinotoimintaa edistävä yhdistys sekä kunta. Yksityishenkilöt voivat olla kauppakamarien henkilöjäseniä. Jäsen voi erota tai hänet voidaan erottaa kauppakamarista.

Tehtävät

Kauppakamariasetuksen mukaan kauppakamarin tehtävänä on toiminta-alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen ja yhteisten etujen valvominen. Keskuskauppakamarilla on vastaava tehtävä koko valtakunnan alueella. Kauppakamariasetus sisältää yksityiskohtaiset tehtäväluettelot.

Kauppakamarit pyrkivät vaikuttamaan vi-

ranomaisiin ja lainsäädäntöön elinkeinoelämän etuja valvoen ja kehittämään markkinataloutta. Kauppakamarit edistävät elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Kauppakamarit edistävät elinkeinoelämän kehitystä muun muassa antamalla neuvontaa ja tiedottamalla elinkeinoelämää koskevista asioista sekä järjestämällä koulutusta. Edelleen kauppakamarit edistävät yritysten välistä yhteistoimintaa ja ylläpitävät tiedostoja sekä edistävät ulkomaankauppaa ja myöntävät ja vahvistavat ulkomaankaupan asiakirjoja. Kauppakamarit hyväksyvät elinkeinoelämän tarpeita varten tilintarkastajia ja muita asiantuntijoita sekä valvovat näiden toimintaa. Kauppakamarit antavat myös lausuntoja elinkeinoelämää koskevissa asioissa.

Kauppakamarien edunvalvonnan painopisteitä ovat yleisten yritystoimintaan liittyvien asioiden kuten verotuksen, lainsäädännön ja yritysten kansainvälistymisen ohella erityisesti oman toiminta-alueensa yritysten toimintaympäristöä tukevat asiat kuten kaavoitus, aluepolitiikka ja liikennepolitiikka.

Kauppakamarit ovat mukana toiminta-alueensa yhteisissä kehittämishankkeissa ja niitä valmistelemissä elimissä. Neuvonnan lisäksi kauppakamarien palvelutoiminta on käsitellyt muun muassa jäsenyritysten kansainvälistymiseen liittyviä palveluja ja koulutuspalveluja. Eräiden kauppakamareiden yhteydessä toimii Euroopan unionin tiedotuskeskuksia. Monet kauppakamarit ovat myös osallistuneet yritystoimintaa tukeviin projekteihin kuten esimerkiksi Euroopan unionin rakennerahastojen rahoittamiin hankkeisiin sekä järjestäneet messuja ja vastaavia tilaisuuksia.

Keskuskauppakamari pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnan kehitykseen elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseksi. Se valvoo elinkeinoelämän etuja myös pyrkimällä vaikuttamaan lainsäädäntöön ja viranomaisien toimintaan. Keskuskauppakamari koordinoi ja tukee kauppakamarien toimintaa ja edistää ulkomaankauppaa ja hoitaa yhteyksiä muiden maiden kauppakamareihin. Keskuskauppakamarin tehtävänä on myös hyväksyä tilintarkastajia ja muita asiantuntijoita ja valvoa näiden toimintaa. Lisäksi Keskuskauppakamari myöntää elinkeinoelämän tunnustuksena ansiomerkkejä yrityksissä toimiville

henkilöille.

Elinkeinoelämän edunvalvonnessa Keskuskauppakamarin painopistealueet ovat verotus, lainsäädäntö, talouspolitiikka, pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskeva politiikka, alue- ja rakennepolitiikka, palvelujen kauppa, kansainvälinen kauppa ja EU-politiikka.

Keskeinen osa Keskuskauppakamarin toimintaa on elinkeinoelämän itsesääntelystä huolehtiminen ja välimiesten asettaminen riita-asioihin. Elinkeinoelämän itsesääntelytehtäviä varten Keskuskauppakamarissa on liiketapalautakunta ja tavarantarkastuslautakunta. Liiketapalautakunta antaa pyynnöstä lausuntoja yritysten välisistä hyvää liiketapaa tai muutoin sopimatonta menettelyä elinkeino-toiminnassa koskevista riita-asioista. Lausuntoja annetaan myös siitä, loukkaako toimintapide Kansainvälisen kauppakamarin hyväksymiä mainonnan tai myynninedistämisen kansainvälisiä perussääntöjä. Tavarantarkastajalautakunta huolehtii tavarantarkastajien hyväksymisestä ja valvonnasta. Välytyslautakunta nimeää välimiehet sopimukseen perustuvien välityslausekkeiden nojalla. Sopimukseen perustuva välimiesten nimeäminen on perusteeltaan erotettava niin sanotusta legaalista eli osakeyhtiölakiin (734/1978) perustuvasta menettelystä, vaikka käytännössä sama lautakunta hoitaa kummallakin perusteella käsiteltäväksi tulevat välimiesten nimeämiset. Sopimukseen perustuvissa tilanteissa lautakunta noudattaa sen toiminnalle vahvistettuja sääntöjä, mikäli välityslausekkeissa on näin sovittu.

Toimielimet

Kauppakamariasetus sisältää säännökset kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toimielimistä ja päätöksentekojärjestelmästä. Kauppakamarin jäsenet käyttävät kauppakamarin kokouksessa päätösvaltaa kauppakamarin asioissa. Kullakin jäsenellä on kokouksessa yksi ääni ja asiat ratkaistaan yksinkertaisella ääntenenemmistöllä.

Muita kauppakamarien toimielimiä ovat kauppakamarin valtuuskunta, hallitus ja toimitusjohtaja. Mikäli valtuuskunta on perustettu kauppakamariin, sen tehtävänä on muun muassa valita kauppakamarin hallituksen jäsenet. Hallitus huolehtii kauppakamarin hal-

linnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Toimitusjohtaja huolehtii kauppakamarille kuuluvien tehtävien hoitamisesta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Keskuskauppakamarissa päätösvaltaa käyttää Keskuskauppakamarin valtuuskunta, johon jokainen kauppakamari valitsee edustajia kauppakamarien jäsenmäärien mukaisessa suhteessa. Kullakin jäsenellä on valtuuskunnassa yksi ääni ja asiat ratkaistaan pääsääntöisesti yksinkertaisella ääntenemmistöllä. Keskuskauppakamarin toimintaa johtaa hallitus, joka ratkaisee ne asiat, joita ei ole päätettävä valtuuskunnan kokouksessa. Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja huolehtii Keskuskauppakamarille kuuluvien tehtävien hoitamisesta hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Kauppakamarissa ja Keskuskauppakamarissa toimii erityiskysymysten käsittelyä varten asetettuja lautakuntia. Julkisten tehtävien hoitamista varten kauppakamareissa on tilintarkastusvaliokunta ja Keskuskauppakamarissa tilintarkastuslautakunta, välittäjälautakunta ja välimiesten asettamista varten välityslautakunta.

Kauppakamarit ja Keskuskauppakamari voivat saavuttaa nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata. Lisäksi säädetään kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin nimenkirjoitukseen oikeutetuista henkilöistä. Rekisteriä kauppakamarien nimenkirjoitukseen oikeutetuista henkilöistä ylläpitää Keskuskauppakamari. Tarkempia määräyksiä toiminnasta annetaan kauppakamarien säännöissä ja Keskuskauppakamarin ohjesäännössä.

Oikeus käyttää nimeä kauppakamari on kauppakamariasetuksen mukaan vain sellaisella yhteisöllä, jolle valtioneuvosto on antanut luvan.

2.2. Kauppakamarille ja Keskuskauppakamarille säädetyt julkiset tehtävät

2.2.1. KHT- ja HTM-tilintarkastajien valvonta

Tilintarkastajien hyväksymisestä ja valvonnasta säädetään tilintarkastuslaissa (936/1994). Keskuskauppakamarin tilintar-

kastuslautakunta hyväksyy Keskuskauppakamarin hyväksymät tilintarkastajat (KHT-tilintarkastaja) ja valvoo heidän toimintaansa, järjestää KHT-tilintarkastajien ja kauppakamarin hyväksymien tilintarkastajien (HTM-tilintarkastaja) ammattitutkinnot sekä huolehtii hyväksytyjen tilintarkastajien toiminnan valvontaan liittyvästä ohjauksesta ja kehittämisestä. Kauppakamarin tilintarkastusvaliokunta puolestaan hyväksyy HTM-tilintarkastajat ja valvoo heidän toimintaansa. Laissa säädettyjen ammattinimikkeiden käyttö on rajoitettu koskemaan tilintarkastuslain mukaisesti rekisteriin merkittyjä tilintarkastajia ja tilintarkastusyhteisöjä.

Tilintarkastuslaissa säädetään sekä Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan että kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnan nimittämisestä, kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja tehtävistä sekä näiden päätöksistä valittamisesta.

Keskuskauppakamarin valtuuskunta valitsee tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja yhdeksän muuta jäsentä sekä näiden varajäsenet. Kauppa- ja teollisuusministeriö määrää tilintarkastuslautakuntaan kolme jäsentä ja näiden varajäsenet. Kauppakamari puolestaan valitsee tilintarkastusvaliokunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä kuusi muuta jäsentä ja näille varajäsenet. Tilintarkastuslain mukaan asioiden käsittelyyn Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnassa ja kauppakamari-tilintarkastusvaliokunnissa sovelletaan hallintomenettelylain (598/1982) säännöksiä.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalla ja kauppakamarien tilintarkastusvaliokunnalla oikeus saada valvontaa varten tietoja hyväksytyiltä tilintarkastajilta. Valvontatehtävää suorittaessa saatuja tietoja valvottavan tai jonkin muun taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevasta seikasta ei pääsääntöisesti saa ilmaista ilman lupaa. Salassapitovelvollisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi.

Tilintarkastuslautakunta ja tilintarkastusvaliokunta voivat valvontaan liittyvinä seuraamuksina esittää hyväksymisen peruuttamista taikka antaa varoituksen tai huomautuksen. Tilintarkastuslaissa säädetään myös oikaisun vaatimisesta kauppakamarien tilintarkastus-

valiokuntien päätökseen ja muutoksenhausta Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan päätökseen.

Tilintarkastuslaki oikeuttaa Keskuskauppakamarin ja kauppakamarit perimään maksuja tilintarkastuslaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Maksuihin kauppakamarit ja Keskuskauppakamari soveltavat käytännössä valtion maksuperustelain (150/1992) säännöksiä. Säännöksiä on tarkoitus täsmentää tilintarkastuslain uudistamisen yhteydessä.

2.2.2. Välimiesten asettaminen

Osakeyhtiölaissa on Keskuskauppakamarin tehtäväksi eräissä tapauksissa uskottu välimiesten asettaminen. Osakeyhtiölain 14 luvun 3 ja 12 §:ssä säädetään osakeyhtiön sulautumiseen liittyvästä lunastusoikeudesta ja saman luvun 19 §:ssä vähemmistöosakkeiden lunastamisesta. Osakeyhtiölain 14 a luvun 3 §:ssä säädetään osakeyhtiön jakautumiseen liittyvästä lunastusoikeudesta sekä 17 luvun 3 §:ssä julkisen osakeyhtiön muuttuessa yksityiseksi osakeyhtiöksi liittyvästä lunastusoikeuden käytöstä. Edellä mainittujen lunastusriitojen ratkaisemista varten Keskuskauppakamari asettaa osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n nojalla lunastusta vaativan osapuolen hakemuksesta tarpeellisen määrän välimiehiä ja määrää välimiesten puheenjohtajan. Kauppakamariasetuksen mukaan välimiesten asettamista varten Keskuskauppakamarissa on välityslautakunta.

Välimiesten osakeyhtiölain perusteella antamaan välitystuomioon tyytymätön asianosainen voi nostamalla kanteen saattaa asian tuomioistuimen tutkittavaksi kahden kuukauden kuluessa tiedoksi saannista.

2.2.3. Kiinteistönvälittäjien ja vuokrahuoneiston välittäjien hyväksyminen

Kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokranhuoneiston välitysliikkeistä annetun lain (1075/2000) mukaan Keskuskauppakamari nimeää välittäjälautakunnan, jonka tehtävänä on järjestää pätevyyskoe kiinteistönvälittäjille ja vuokrahuoneiston välittäjille. Ammatinimikkeiden kiinteistönvälittäjä (lyhennys-

nimikkeeltään LKV) ja vuokrahuoneistonvälittäjä tai asunnonvälittäjä (lyhennysnimikkeeltään LVV) käyttö on rajoitettu koskemaan vain pätevyyskokeen suorittaneita välittäjiä.

Välittäjälautakuntaan kuuluu lakimieskoulutuksen saaneet puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä vähintään kolme ja enintään kuusi muuta jäsentä ja näiden varajäsenet. Jäsenissä tulee olla edustus sekä vuokrahuoneiston välitysliikkeistä että kiinteistönvälitysliikkeistä.

Keskuskauppakamari voi periä kokeeseen osallistumisesta enintään kokeen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia vastaavan maksun. Asioiden käsittelyyn välittäjälautakunnassa ja välittäjäkoetta koskevaan tiedoksiantoon sovelletaan pääsääntöisesti samoja säännöksiä kuin viranomaistoiminnassa. Välittäjälautakunnan jäsenen ja toimihenkilön sovelletaan myös rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Välitysliikkeistä annetussa laissa on myös säädetty oikaisun ja muutoksen hakemisesta välittäjälautakunnan päätökseen.

2.2.4. Ulkomaankaupan asiakirjojen myöntäminen

Kauppakamarit myöntävät hakemuksesta kansainvälisiä ATA carnet -tulliasiakirjoja, joilla voi viedä väliaikaisesti tullitta maasta näyttelytavaraita, ammatinharjoittamisvälineitä ja kaupallisia tavaränäytteitä. ATA carnet -asiakirjojen myöntäminen perustuu kansainväliseen tavaroiden väliaikaisen maahantuonnin ATA carnet'ta koskevaan tulliyhteisö-sopimukseen (SopS 34/1964). Tullihallitus on hyväksynyt Keskuskauppakamarin yleissopimuksen 1 luvun 1 artiklan f-kohdassa tarkoitetuksi takaavaksi yhteisöksi.

Kauppakamarit myöntävät ja vahvistavat ulkomaankaupan asiakirjoja, joista tärkeimpiä ovat Euroopan yhteisön yleiset alkuperätodistukset. Alkuperätodistusten myöntäminen nykyisessä muodossaan perustuu Kiotossa tehtyyn 18 päivänä toukokuuta 1973 allekirjoitettuun tullimenetelmien yksinkertaistamisesta ja yhdenmukaistamisesta tehtyyn yleissopimukseen (SopS 6/1978). Kauppakamarit toimivat sopimukseen liittyneiden valtioiden auktorisoimina tahoina useissa

maissa. Suomessa Tullihallitus on tullilain (1466/1994) 6 §:n 2 momentin nojalla valtuuttanut kauppakamarit antamaan yhteisön tullikoodeksista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2913/1992 ja tietyistä yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/1992 soveltamista koskevista säännöksistä annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 2454/1993 tarkoitettuja muuhun kuin tullietuuskohteluun oikeutavia yleisiä alkuperätodistuksia.

2.3. Kauppakamarien toiminta muissa maissa

Suomalaiset kauppakamarit ovat osa kansainvälistä kauppakamarijärjestelmää, joka syntyi vuonna 1599 Marseillessa. Nykyisin 150 maassa toimii yli 10 000 kauppakamaria. Kauppakamareiden oikeudellinen asema vaihtelee huomattavasti Euroopassa. Lakien perusteella ei ole esitettävissä yhtenäistä kauppakamarin oikeudellista määritelmää. Kauppakamareille asetetut tehtävät ovat kahdenlaisia. Ensinnäkin kauppakamarit toimivat virallisluonteisina eliminä, jotka avustavat valtiovaltaa erilaisissa toimenpiteissä elinkeinoelämän alalla esimerkiksi hyväksymällä ja valvomalla asiantuntijoita. Toiseksi kauppakamarit toimivat elinkeinoelämän etujen hyväksi.

Maiden, joissa kauppakamariin kuuluminen on pakollista, (esimerkiksi Saksa, Ranska, Itävalta, Italia, Espanja, Alankomaat) kauppakamarijärjestelmää kutsutaan niin sanotuksi public law -järjestelmäksi erotuksena niin sanotusta private law -järjestelmästä eli niistä maista, joissa kuuluminen kauppakamariin on vapaaehtoista (esimerkiksi Suomi, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta, Tanska, Belgia, Irlanti).

Pohjoismaat

Ruotsissa kauppakamarien toimintaa säätelee laki vuodelta 1990. Ruotsin hallitus myöntää luvan kauppakamarin perustamiseen. Ruotsissa kauppakamarin katsotaan edustavan yleisesti elinkeinoelämää. Kauppakamarit toimivat etujärjestönä, minkä ohella niillä on myös eräitä julkisia tehtäviä. Kauppakamarit myöntävät ulkomaankaup-

paan liittyviä asiakirjoja, kuten alkuperätodistuksia. Ne toimivat tässä tehtävässä virkavastuulla ja viranomaisten välittömässä valvonnassa. Kauppakamarit myös hyväksyvät ja valvovat tavarantarkastajia.

Tanskassa kauppakamareiden toiminta perustuu yhdistyslakiin. Kauppakamareiden tehtävänä on elinkeinoelämän yleisten etujen edistäminen ja palvelujen tarjoaminen jäsenyrityksille.

Norjassa luvan kauppakamarin perustamiseen myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö. Oslon kauppakamari toimii Norjan pääkauppakamarina vastaten muun muassa ATA carnet -tullausasiakirjojen hoitamisesta. Ennen uuden kauppakamarin perustamista tarvitaan Oslon kauppakamarin lausunto perustettavan kauppakamarin resurssien riittävydestä ja notariaattitoimintojen asianmukaisen hoitamisen mahdollisuuksista.

Eräät muut maat

Saksassa säännellään kauppakamareiden toimintaa vuodelta 1956 olevalla lailla. Alueellisilla kauppakamareilla on keskusorganisaatio. Kauppakamareiden yleisenä tehtävänä on alueensa yritysten etujen puolustaminen, koulutus sekä eräät hallinnolliset tehtävät, kuten alkuperätodistusten myöntäminen ja kauppalakujen varmentaminen. Aluetasolla kauppakamarit toimivat alueviranomaisten neuvonantajana elinkeinoelämää koskevissa kysymyksissä. Kauppakamarien toimintaa valvoo liittotasavallan talousministeriö.

Ranskassa on kauppakamareiden toiminnasta säädetty vuodelta 1898 olevalla lailla. Paikallisilla ja alueellisilla kauppakamareilla on keskusorganisaatio. Kauppakamarijärjestö antaa lausuntoja hallitukselle ja paikallisille viranomaisille elinkeinoelämää koskevissa asioissa. Lisäksi kauppakamarit jakavat yritystoimintaa koskevaa informaatiota, antavat yrityksille neuvontaa, edistävät kansainvälistymistä ja koulutusta. Kauppakamarien toimintaa valvoo teollisuusministeriö.

Alankomaissa kauppakamarien sääntely perustuu lakiin vuodelta 1998. Paikallisilla kauppakamareilla on yhteinen keskusorganisaatio. Kauppakamarien tehtävät jakaantuvat Alankomaissa hallinnollisiin tehtäviin, edunvalvontaan ja palvelujen tarjoamiseen.

Kauppakamarin tehtäviin kuuluu muun muassa lainsäädännön toimeenpanoa viranomaisten puolesta eräissä tapauksissa. Kauppakamareiden toimintaa valvoo talousministeriö.

Myös Espanjassa, Italiassa ja Itävallassa kauppakamarien sääntely perustuu erityislakiin.

Yhdistyneen kuningaskunnan kauppakamareiden toimintaan sovelletaan yhtiölainsäädäntöä. Kauppakamarit katsotaan oikeudellisesti yhtiöiksi. Kauppakamareilla ei ole erityisesti lainsäädännössä niille annettuja tehtäviä. Kauppakamarien tehtäviä ovat yritysten yleisten etujen ajaminen, informaation ja neuvontapalvelujen tarjoaminen yrityksille, alueiden kehittäminen sekä ammattikoulutuksen järjestäminen.

Belgiassa kauppakamarien toimintaan sovelletaan lakia, joka koskee voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä. Lakiin perustuvana tehtävänä kauppakamarilla on ATA carnet -asiakirjojen ja alkuperätodistusten myöntäminen. Kauppakamarin tarjoavat yrityksille informaatiota, neuvontaa ja koulutuspalveluja sekä edistävät elinkeinoelämän yleisiä etuja.

Irlannissa kauppakamareihin sovelletaan yhtiölainsäädäntöä. Kauppakamarilla ei ole lakiin perustuvia tehtäviä. Kauppakamarin tehtävänä on jäsenyritysten etujen edistäminen, koulutus ja informaatiopalveluiden tarjoaminen sekä alueensa talouden kehittäminen.

2.4. Nykytilan arviointi

Kauppakamarijärjestön toiminta on Suomessa perustunut asetuksentasoiseen sääntelyyn. Voimassa oleviin lain tasolla oleviin säädöksiin ei sisälly sellaista valtuutusäädäntöä, johon kauppakamariasetuksen antaminen voisi vastaisuudessa perustua. Tämän lainsäädäntöön sisältyvän puutteen korjaamiseksi on kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toiminnan sääntely tarpeellista saatava laintasoiseksi.

Nykyinen kauppakamariasetus antaa sinänsä toimivat puitteet kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toiminnan järjestämiselle ja tehtävien hoitamiseksi. Tehtävien keskeistä sisältöä tai kauppakamareiden organisaatiota

koskevia säännöksiä ei siten ole tarpeen muuttaa. Kuitenkaan ei ole tarkoituksenmukaista, että kauppa- ja teollisuusministeriö vahvistaa kauppakamarin säännöt.

Kauppakamarien organisaatio ja edunvalvontatehtävät vastaavat pitkälti yhdistysten toimintaa. Kauppakamareille ja Keskuskauppakamarille on kuitenkin annettu erityislainsäädännössä hoidettavaksi julkisia tehtäviä. Siltä osin, kuin erityislainsäädännössä ei ole näiden julkisten tehtävien hoitamisen valvontaa järjestetty, tarpeelliset säännökset tulee ottaa kauppakamareita koskevaan lakiin.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksellä nykyinen kauppakamareita ja Keskuskauppakamaria koskeva niin sanottuun omaperäiseen asetukseen perustuva sääntely tulee laintasoiseksi.

Ehdotuksella myös selvennetään nykyistä kauppakamariasetuksen mukaista oikeustilaa. Sekä kauppakamari että Keskuskauppakamari ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toimintaa koskeva sääntely on tarkoituksenmukaista toteuttaa erityisellä kauppakamareita ja Keskuskauppakamaria koskevalla lailla siten, että sääntely pääosin nojautuu yhdistyslakiin (503/1989).

Ehdotus kauppakamarilaiksi sisältää kauppakamarijärjestön keskeisimpiä tehtäviä ja perustamislupaa sekä julkista valvontaa koskevat säännökset. Ehdotus sisältää myös nykyistä kauppakamariasetusta vastaavasti osakeyhtiölaissa tarkoitettujen välimiesten asettamista koskevat säännökset. Kauppakamarijärjestölle uskottujen julkisten tehtävien lisäksi lakiin sisältyvät yleisellä tasolla myös muut kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin tehtävät. Kauppakamariin ja Keskuskauppakamariin sovellettaisiin yhdistyslainsäädäntöä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Yhdistyslakia sovellettaisiin muun muassa kauppakamarien perustamiseen, rekisteröintiin, purkautumiseen, hallintoon, päätösvaltaan ja päätöksentekoon. Tarkemmat määräykset kauppakamarien toiminnasta olisivat kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin säännöissä.

Ehdotetun lain tavoitteena on turvata kaup-

pakamarijärjestölle uskottujen julkisten tehtävien asianmukainen hoitaminen myös tulevaisuudessa varmistamalla se, etteivät kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin erityyppiset tehtävät yleistä luottamusta vaarantavalla tavalla kytkeydy toisiinsa.

Ehdotus selkeyttää Keskuskauppakamarin välityslautakunnan roolia sen osakeyhtiölain mukaisten tehtävien hoitamisen osalta. Näiden julkisten tehtävien osalta menettelytavat sisältyvät ehdotukseen ja muiden tehtävien osalta lautakunnan sääntöihin.

Esityksen tavoitteena on myös varmistaa julkinen tiedonsaanti kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin julkisia tehtäviä hoitavista toimielimistä. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) koskee kauppakamaria ja Keskuskauppakamaria näiden hoitaessa heille säädettyjä julkisia tehtäviä.

Lakia ei sovellettaisi sellaisen Suomen ja vieraan maan välisen kauppakamarin toimintaan, jonka säännöt valtioneuvosto on vahvistanut nykyisen kauppakamariasetuksen 25 §:n nojalla tai jonka toimintaan nykyisin sovelletaan yhdistyslakia. Ainoa nykyisen asetuksen 25 §:n nojalla toiminut kauppakamari on ollut Suomalais-Venäläinen kauppakamari, joka on kesällä 2001 rekisteröitynyt

yhdistyslain mukaiseksi yhdistykseksi.

4. Esityksen vaikutukset

Esitys ei lisää julkisia menoja. Perustamisluvan myöntäminen on nykyisinkin kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävänä. Kauppakamarin rekisteröinti on uusi tehtävä Patentti- ja rekisterihallitukselle, mutta se voidaan hoitaa nykyisin voimavaroin. Teknisesti erillisen yhdistysrekisterin osan perustamisesta aiheutuisi jonkin verran kustannuksia, jotka katettaisiin kauppakamareilta perittävällä maksulla samoin kuin rekisterin ylläpitokustannukset. Esityksellä ei ole muita kauppakamariin tai Keskuskauppakamariin kohdittuvia taloudellisia vaikutuksia eikä henkilösvaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä Keskuskauppakamarin kanssa. Patentti- ja rekisterihallitus ja kauppakamarit ovat valmistelun aikana esittäneet luonnoksesta näkemyksensä ja oikeusministeriö on antanut esitysluonnoksesta lausunnon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Kauppakamari ja Keskuskauppakamari.* Pykälän 1 momentti sisältää kauppakamarin määritelmän ja 2 momentti Keskuskauppakamarin määritelmän. Kauppakamari on Keskuskauppakamarin jäsenyhteisö. Keskuskauppakamari puolestaan toimii kauppakamarien yhteiselimenä tukien niiden toimintaa. Pykälän 3 momentin mukaan kauppakamariin ja Keskuskauppakamariin sovelletaan yhdistyslakia, jollei tässä laissa muuta säädetä. Ne ovat siten oikeudelliselta luonteeltaan yhdistyksiä ja tässä laissa on eräitä näitä yhdistyksiä koskevia erityissäännöksiä. Yhdistyslain nojalla molemmat ovat luonteeltaan yhteisöjä, joiden tarkoituksena ei ole tuoda jäsenilleen taloudellisia etuja.

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin välinen suhde on käytännössä samanlainen kuin yhdistyslaissa tarkoitettu keskusjärjestön ja jäsenjärjestön välinen liittosuhde. Kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin toiminnot liittyvät kiinteästi toisiinsa. Käytännön yhteistyön lisäksi kauppakamarit käyttävät ehdotuksen 4 §:n mukaan päätösvaltaa Keskuskauppakamarissa. Lisäksi kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin välillä on erilaisiin maksuihin perustuva taloudellinen yhteys.

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin suhteen määrittely oikeudellisesti samalla tavoin kuin yhdistyslaissa tarkoitettu keskusjärjestön ja sen jäsenjärjestön välinen liittosuhde osoittaa kauppakamarin erityisasemaa oman alueensa elinkeinoelämän edustajana ja itsenäisyyttä suhteessa Keskuskauppakamariin. Suhteen määrittely merkitsee sitä, että Keskuskauppakamarille ei voida siirtää kauppakamarille kuuluvaa päätösvaltaa, ellei kauppakamari omalla päätöksellään luovu itsenäisestä päätösvallastaan Keskuskauppakamarin hyväksi. Keskuskauppakamari ei siten voi ilman kauppakamarien suostumusta tehdä kauppakamaria velvoittavia päätöksiä. Erityisesti tämä korostuu silloin, kun kauppakamari antaa lausuntoja tai muutoin toimii oman alueensa elinkeinoelämän edustajana. Julkisissa tehtävissä päätösvalta

on määritelty erityislaeissa välimiesten asettamista lukuun ottamatta.

Keskuskauppakamarin jäseninä ovat 1 momentissa tarkoitettut kauppakamarit. Käytännössä kauppakamari voisi erota Keskuskauppakamarista, mutta samalla se menettäisi tässä laissa tarkoitettun kauppakamarin aseman. Se ei voisi hoitaa laissa tarkoitettuja julkisia tehtäviä eikä käyttää kauppakamarin nimeä. Ehdotus sitoo yhteen julkisten tehtävien hoitamisen ja jäsenyyden Keskuskauppakamarissa.

Erillisinä yhteisöinä kauppakamarilla ja Keskuskauppakamarilla on nykyiseen tapaan oikeus itsenäisesti tehdä sopimuksia ja muita sitoumuksia, joista niillä on itsenäinen oikeudellinen vastuu. Kauppakamarit voivat myös keskenään ja Keskuskauppakamarin kanssa tehdä sopimuksia. Kauppakamari tai Keskuskauppakamari eivät ole vastuussa toistensa velvoitteista. Samoin kauppakamari ja Keskuskauppakamari voivat oikeudenkäynnissä itsenäisesti toimia kantajina ja vastaajina.

Pykälän mukaan kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin keskeisenä tehtävänä on kuten nykyisin elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen. Toiminta keskittyy kauppakamarin osalta ensisijaisesti sen omaan toiminta-alueeseen. Keskuskauppakamarin toiminta-alueena on koko maa.

Talouden nopea kansainvälistyminen ja siihen liittyvä yritystoiminnan luonteen nopea muuttuminen edellyttävät, että yritysten toimintaympäristö ymmärretään laajasti. Kauppakamarin toiminta-alueella toimivien yritysten toimintaan vaikuttavat merkittävästi alueellisten päätösten ja toimenpiteiden ohella sekä Suomen kansalliset päätökset että kansainväliset, erityisesti Euroopan unionin päätökset. Kauppakamarille vahvistettu toiminta-alue ei siten tarkoita kauppakamarin toiminnan alueellista rajoittamista, vaan korostaa kunkin kauppakamarin toiminnan painottumista omalle toiminta-alueelleen.

Toimintaedellytysten edistämiseksi tarkoitetaan laajasti kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka vaikuttavat joko suoraan tai välillisesti yritysten toimintaan. Tällaisia asioita ovat

erityisesti verotukseen, lainsäädäntöön, ammatilliseen koulutukseen ja liikennepolitiikkaan liittyvät asiat, joilla on vaikutusta yrityksille suotuisan toimintaympäristön luomiseen. Tehtäviä voidaan luetella tarkemmin kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin säännöissä. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen ei tarkoita pelkästään julkiseen valtaan suuntautuvaa toimintaa, vaan myös yritysten keskinäisen yhteistoiminnan edistämistä kuten esimerkiksi elinkeinoelämän itsesääntelyn kehittämistä.

Keskuskauppakamari myöntää maan elinkeinoelämän tunnustuksena ansiomerkkejä yrityksissä toimiville henkilöille. Näillä ansiomerkeillä on puolivirallinen asema virallisten kunnia- ja ansiomerkkien rinnalla ja niitä voidaan kantaa kaikissa kunniamerkkilaisuuksissa, mistä johtuen niistä ehdotetaan mainittavaksi pykälässä. Ansiomerkki myönnetään vähintään kymmenen vuoden työs-kentelystä saman työnantajan palveluksessa tai itsenäisenä yrittäjänä. Ansiomerkkien myöntäminen ei ole Keskuskauppakamarille kuuluva julkinen tehtävä, eikä kauppa- ja teollisuusministeriö näin ollen valvo merkkien myöntämistä tai myöntämisperusteita, vaan Keskuskauppakamari päättää asiasta itsenäisesti.

2 §. *Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin julkiset tehtävät.* Pykälän 1 momentissa luetellaan informatiivisesti kauppakamarin ja pykälän 2 momentissa Keskuskauppakamarin nykyisin hoitamat julkiset tehtävät. Tehtävistä on säädetty erityislaeissa eikä tästä ehdotuksesta aiheudu tehtäviin tai tehtävien hoitamiseen muutoksia.

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin tehtäväksi on säädetty tilintarkastuslaissa KHT- ja HTM-tilintarkastajien hyväksyminen ja valvonta. Keskuskauppakamarin tehtävänä on kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain mukaan järjestää pätevyyskoe kiinteistönvälittäjille ja vuokrahuoneiston välittäjille sekä osakeyhtiölain mukaan välimiesten asettaminen eräissä tapauksissa. Kauppakamarit myöntävät ATA carnet -tulliasiakirjoja sekä myöntävät alkuperäistodistuksia Tullihallituksen antaman valtuutuksen nojalla.

Nykyisten julkisten tehtävien osalta kate-taan kustannukset asianosaisilta perittävillä

maksuilla ja tehtävien hoitamista koskevat säännökset ovat tilintarkastuslaissa ja kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien osalta kyseessä olevissa erityislaeissa.

3 §. *Kauppakamarin perustamislupa.* Pykälän 1 momentin mukaan luvan kauppakamarin perustamiseen antaisi kauppa- ja teollisuusministeriö. Valtioneuvoston ohjesäännön (1522/1995) 11 §:n mukaan ratkaisu asiassa tehdään nykyisinkin ministeriössä. Kauppakamarin perustaminen tapahtuisi Keskuskauppakamarin esityksestä nykyisen lausunnon antamisen sijaan. Muutos korostaa sitä, että kysymys uuden kauppakamarin perustamisen tarpeellisuudesta on ensisijaisesti elinkeinoelämän itsensä harkittava. Päättäessään esittää uuden kauppakamarin perustamista edustaa Keskuskauppakamari kaikkien kaupakamarien yhteistä käsitystä siitä, että uuden kauppakamarin perustamiselle asetetut edellytykset ovat täyttyneet. Keskuskauppakamarin esitys ei ole kauppa- ja teollisuusministeriötä sitova.

Luvan edellytyksenä on, että perustettavalla kauppakamarilla on riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamista varten. Ehdotus täsmentää nykyisen kauppakamariaisetuksen sanamuotoa. Luvasta päätettäessä tarkastelu suoritettaisiin ensisijaisesti julkisten tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta. Käytännössä kauppakamarien tehtäviä ja toiminta-alueetta olisi tarkasteltava kokonaisuutena. Riittävä jäsenmäärä antaa toiminnalle myös tarvittavaa vakautta ja edellytykset keskittyä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan perustamista koskevaan Keskuskauppakamarin esitykseen liitetään sääntöjen ja toiminta-alueen vahvistuksen ohella myös selvitys perustettavan kauppakamarin taloudellisista ja toiminnallisista edellytyksistä. Edellytyksiin vaikuttaa suunnitellun toiminta-alueen elinkeinorakenne ja se, kuinka paljon suunnitellun alueen yrityksistä olisi tulossa perustettavan kauppakamarin jäseniksi. Pääsääntöisesti lupa uuden kauppakamarin perustamiseen myönnettäisiin, mikäli objektiivisesti arvioidut edellytykset perustamiselle ovat olemassa.

Muutoin perustaminen tapahtuisi yhdistyslain mukaisesti käsittäen perustavan kokouksen pitämisen ja perustamiskirjan laatimisen. Perustamiskirjaan olisi liitettävä kauppakamarille laaditut säännöt.

Pykälän 3 momentin mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voi peruuttaa kauppakamarin toimiluvan, jos kauppakamarin osalta eivät luvan antamisen olennaiset edellytykset enää täyty. Luvan peruuttamista harkittaessa noudatetaan samoja periaatteita kuin harkittaessa luvan antamista. Luvan peruuttamista tarkasteltaisiin siten ensisijaisesti julkisten tehtävien hoitamisen kannalta. Jotta ministeriö voisi tarvittaessa puuttua kauppakamarin toimintaan viivytyksettä, se on oikeutettu toimimaan ilman Keskuskauppakamarin esitystä.

Jos kauppa- ja teollisuusministeriö peruuttaa kauppakamarin perustamisluvan, sen hoitamattomat julkiset tehtävät on siirrettävä toisen kauppakamarin hoidettavaksi.

Kun Keskuskauppakamari toimii kauppakamarien yhteiselimenä, sille ei tämän luonteen vuoksi erikseen myönnetä toimilupaa.

4 §. *Keskuskauppakamarin valtuuskunta.* Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin säännöt ja toimitukset määräytyisivät pääsääntöisesti yhdistyslain mukaan. Siten kaupakamarissa ja Keskuskauppakamarissa olisi yhdistyslain perusteella nykyiseen tapaan hallitus. Toimitusjohtajasta ja hän asemastaan määräykset olisivat kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin säännöissä. Sen sijaan nykyisen Keskuskauppakamarin valtuuskunnan osalta tarvitaan säännökset, koska siitä ei ole mainintaa yhdistyslaissa.

Pykälän 1 momentin mukaan ylintä päätösvaltaa Keskuskauppakamarissa käyttää nykyiseen tapaan Keskuskauppakamarin valtuuskunta. Pykälän 2 momentin mukaan säännöissä tulee olla määräys siitä, miten kauppakamarien Keskuskauppakamarin valtuuskuntaan valitsemien edustajien lukumäärä määräytyy suhteessa kauppakamarien jäsenten lukumäärään. Keskuskauppakamarin valtuuskunta muodostuisi kauppakamarien valitsemista edustajista. Edustajien valinta perustuisi kauppakamarien jäsenmääriin. Voimassa olevan kauppakamariasetuksen 14 §:ssä olevaa perustetta, jonka mukaan jokainen kauppakamari valitsee kahta sataa en-

simmäistä yhteisöjäsentä, jäsenenä olevaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa tai elinkeinotoimintaa edistävää yhdistysjäsentä kohden neljä edustajaa sekä lisäksi jokaista alkavaa kahta sataa jäsentä kohden yhden edustajan, ei ole tarkoitus muuttaa säännöillä.

Lisäksi säännöissä tulee olla määräys Keskuskauppakamarin valtuuskunnan päätöksestä kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin keskinäisistä maksuosuuksista päätetäessä. Asetuksen 16 §:n mukaan maksuosuuden muuttamisesta päätetään määränemmistöllä Keskuskauppakamarin valtuuskunnan kokouksessa. Tältä osin kysymyksessä ei olisi yksityisoikeudellinen sopimus, vaan hallinnollinen päätös, jota koskeva määräys sisältyisi Keskuskauppakamarin sääntöihin ja joka velvoittaisi sekä kauppakamaria että Keskuskauppakamaria. Tämä vastaisi nykyisin kauppakamariasetuksessa säädettyä menettelyä.

5 §. *Osakeyhtiölaissa säädettyjen välimiesten asettaminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään osakeyhtiölaissa säädettyjen välimiesten asettaminen Keskuskauppakamarissa toimivan lautakunnan tehtäväksi. Säännös vastaa kauppakamariasetuksen 19 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Lautakunnan toimintaa ja kokoonpanoa koskevat säännösehdotukset kohdistuvat ainoastaan osakeyhtiölain 16 luvun 5 §:n säätelemiin Keskuskauppakamarin julkisiin tehtäviin. Ehdotuksen 5 ja 6 § eivät siten koske sopimukseen perustuvaa välimiesmenettelyä. Nykyisin Keskuskauppakamarin välityslautakunta nimeää osakeyhtiölaissa tarkoitettujen lunastusriitojen ohella välimiehiä elinkeinoelämään liittyviin riitaisuuksiin. Näiden lautakunnan muiden tehtävien osalta menettelytavat olisivat nykyiseen tapaan lautakunnan säännöissä.

Pykälän 2 momentissa säädetään lautakunnan kokoonpanosta. Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viidestä seitsemään muuta jäsentä. Heidän tulee olla yleistä luottamusta nauttivia ja elinkeinoelämää tuntevia henkilöitä. Puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla ja kahdella muulla jäsenellä on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Lakimiesjäsenistä kahdella tulee olla myös kelpoisuus tuomarin virkaan.

Pykälän 3 momentissa on säännökset välityslautakunnan päätösvaltaisuudesta ja ää-

nestysmenettelyssä.

6 §. *Välimiesten asettamista koskeva menettely ja kustannukset.* Lautakunnan voidaan katsoa käyttävän julkista valtaa osakeyhtiölain mukaisissa tapauksissa välimiehiä asettaessaan, ja sen päätöksiä voidaan pitää hallintopäätöksinä. Tämän vuoksi pykälässä säädetään, että asioiden käsittelyyn sovelletaan hyvän hallinnon vaatimusten turvaamiseksi hallintomenettelylakia, kielilakia (148/1922) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Välytlautakunnan jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan myös rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädetään Keskuskauppakamarin oikeudesta periä maksu välimiesten asettamisesta aiheutuneista kustannuksista. Välittäjälautakunnan toiminnasta aiheutuvista kustannuksista vastaa Keskuskauppakamari, joka myös vahvistaa lautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden perusteet.

7 §. *Ilmoitukset rekisteriin.* Pykälän 1 momentin mukaan yhdistyksen tulee rekisteröityä yhdistyslain mukaisesti Patentti- ja rekisterihallituksessa pidettävään yhdistysrekisteriin, kun lupa kauppakamarin perustamiseen on myönnetty. Näin kauppakamarista tulee rekisteröitynä yhdistyksenä oikeushenkilö. Sillä, että kauppakamaria ja Keskuskauppakamaria koskevat tiedot ovat julkisesti saatavilla, turvataan näiden toiminnan avoimuus ja annetaan jokaiselle mahdollisuus saada tietoja kauppakamareiden ja Keskuskauppakamarin toiminnasta ja taloudesta.

Rekisteriin tehdään kuitenkin erillinen merkintä yhdistyksen toimimisesta kauppakamarina. Näin kauppakamareista voitaisiin muodostaa teknisesti erillinen osa yhdistysrekisteriä. Rekisterin tekninen toteuttaminen kuuluisi Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Yhdistysrekisteriin merkitsemisestä on säädetty yhdistyslain 9 luvussa ja yhdistysrekisteriasetuksessa (506/1989). Niissä tarkoitettujen tietojen lisäksi rekisteriin tulee 2 momentin mukaan ilmoittaa tiedot niistä Keskuskauppakamarin ja kauppakamarin toimielimistä, jotka on asetettu hoitamaan 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

Keskuskauppakamarin ja kauppakamarin on vuosittain myös toimitettava rekisteröitä-

väksi tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus. Tämä velvollisuus toimittaa tilinpäätös rekisteröitäväksi vastaa kirjanpitolain (1336/1997) 3 luvun 9 §:ää, jossa säädetään muun muassa osakeyhtiöiden ilmoitusvelvollisuudesta. Velvollisuus toimittaa tilintarkastuskertomus rekisteröitäväksi vastaa kirjanpitolain 3 luvun 12 §:n 1 momenttia. Kauppakamarit ovat siten aina koosta riippumatta velvollisia rekisteröimään tilinpäätöksensä. Kauppakamareiden ja Keskuskauppakamarin tase-erittelyjä ja liitetietojen erittelyjä ei ilmoitettaisi rekisteröitäväksi.

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin velvollisuus antaa tietoja rekisteriin olisi siten laajempi kuin mitä yhdistyslaki edellyttää.

Pykälän 3 momentin mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön on peruutettuaan kauppakamarin perustamislupa tehtävä siitä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle, jonka on poistettava yhdistysrekisteristä merkintä yhdistyksen toimimisesta kauppakamarina.

Kauppakamari voisi edelleen jatkaa toimintaansa rekisteröitynä yhdistyksenä tai purkautua yhdistyslain mukaisesti. Sillä olisi kuitenkin velvollisuus kolmen kuukauden kuluessa rekisterimerkinnän poistamisesta tehdä Patentti- ja rekisterihallitukselle ilmoitus sääntöjen ja nimen muuttamisesta. Tällainen yhdistys ei enää olisi Keskuskauppakamarin jäsenyhteisö eikä se voisi käyttää 7 §:ssä tarkoitettua Kauppakamari-nimeä.

8 §. *Kirjanpito ja tilintarkastus.* Pykälän 1 momentissa säädetään selkeyden vuoksi, että kauppakamari ja Keskuskauppakamari ovat kirjanpitovelvollisia.

Pykälän 2 momentin mukaan tulee kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin tilinpäätöksistä käydä ilmi tilintarkastustehtävien hoitamista varten perittyjen maksujen määrä sekä tilintarkastustehtävien hoitamisesta aiheutuneet menot. Kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annettussa lain 13 §:ssä on säädetty, että välittäjäkokeeseen osallistumisesta perittävät maksut voivat enimmillään vastata kokeen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia. Keskuskauppakamarin tilinpäätöksestä tulisi käydä ilmi, että edellä mainittua säännöstä on noudatettu. Nämä tiedot perustuisivat kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin kirjanpi-

dosta ja kustannuslaskennasta saataviin tietoihin. Toiminnan julkisen luotettavuuden varmistamiseksi tiedot esitetään tilinpäätöksen liitetietoina ja ne olisi 7 §:n mukaisesti ilmoitettava tilinpäätöksen yhteydessä rekisteröitäväksi.

Pykälän 3 momentin mukaan kauppakamarilla ja Keskuskauppakamarilla tulee olla vähintään kaksi KHT- tai HTM-tilintarkastajaa.

9 §. *Nimen käyttöoikeus.* Pykälän mukaan nimen ”kauppakamari” tai ”Keskuskauppakamari” käyttö olisi nykyiseen tapaan sallittu niille yhteisöille, joiden toimintaa säännellään tällä lailla. Tällä tavoin estettäisiin nimen käyttö harhaanjohtavasti muun, kuin tässä laissa säännellyn toiminnan yhteydessä. Kielto koskisi myös muilla kielillä kuin suomeksi ja ruotsiksi tapahtuvaa kauppakamaria tarkoittavan vieraskielisen nimen käyttöä Suomessa. Tällä turvattaisiin kauppakamarin nimeen liittyvä luotettavuus yhteisöille asetettujen julkisten tehtävien hoidon kannalta.

Koska laki koskisi vain Suomen alueella toimivia kauppakamareita, säännös ei estäisi käyttämästä kauppakamarin nimeä kahden valtion välisestä kauppakamarista. Säännöksellä ei myöskään estettäisi nykyisten nuorikauppakamarien nimen käyttöä.

10 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän mukaan muutoksenhaku koskisi kauppa- ja teollisuusministeriön ehdotetun lain nojalla antamia päätöksiä kauppakamarin perustamisesta ja luvan peruuttamisesta. Koska nämä päätökset ovat luonteeltaan rinnastettavissa muiden hallintoviranomaisten tekemiin hallintopäätöksiin, muutosta haettaisiin hallinto-oikeudelta. Muilta osin muutoksenhaussa noudatettaisiin niitä säännöksiä, joita sisältyy kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin toimintaa säänteleviin erityislakeihin. Tällaisia muutoksenhakua koskevia erityissäännöksiä sisältyy tilintarkastuslakiin, osakeyhtiölakiin sekä kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annettuun lakiin. Yhdistyslaki sisältää yleiset säännökset yhdistyksen päätösten moitteenvapaisuudesta ja mitättömyydestä sekä muutoksenhausta patentti- ja rekisterihallituksen päätöksiin.

11 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa säädetään voimaantuloajankohdasta ja 2 momentissa säädetään kumottavaksi kauppakamariasetus siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentin mukaisesti ennen lain voimaan tuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä olisivat muun muassa kauppakamarien ja Keskuskauppakamarin sääntöjen laatiminen ja niiden ennakkotarkastaminen Patentti- ja rekisterihallituksessa.

12 §. *Siirtymäsäännös.* Keskuskauppakamari ja kauppakamariasetuksen nojalla luvan saaneet kauppakamarit merkitään 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla yhdistysrekisteriin, mikäli ne rekisteröityvät kolmen kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

3. Säättämisjärjestys

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotuksella ei anneta kauppakamareille tai Keskuskauppakamarille julkisia tehtäviä, vaan näistä on säädetty erityislaeissa. Ehdotuksen 4 ja 5 §:ään on otettu Keskuskauppakamarin välityslautakuntaa ja sen menettelyä koskevat säännökset osakeyhtiölain mukaisten julkisten tehtävien hoitamisen osalta.

Ehdotusta valmisteltaessa on katsottu, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Kauppakamarilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kauppakamari ja Keskuskauppakamari

Kauppakamari on Keskuskauppakamarin jäsenyhteisö, jonka toiminta-alueena on Keskuskauppakamarin sille vahvistama alue. Kauppakamari kehittää toiminta-alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä hoitaa sille säädettyjä ja määrättyjä julkisia tehtäviä.

Keskuskauppakamari on kauppakamarien muodostama yhteisö, joka toimii kauppakamarien yhteiselimenä ja tukee kauppakamareita niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Keskuskauppakamari kehittää koko maassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, myöntää Suomen elinkeinoelämän tunnustuksena ansiomerkkejä ja hoitaa sille säädettyjä julkisia tehtäviä.

Jollei tässä laissa muuta säädetä, kauppakamariin ja Keskuskauppakamariin sovelletaan yhdistyslakia (503/1989).

2 §

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin julkiset tehtävät

Kauppakamarin tehtävänä on:

- 1) hoitaa sille tilintarkastuslaissa (936/1994) säädetty tehtävät; sekä
- 2) vahvistaa ulkomaankaupan asiakirjoja sen mukaan kuin sille muussa laissa tai sen nojalla on annettu tällainen tehtävä.

Keskuskauppakamarin tehtävänä on:

- 1) hoitaa sille tilintarkastuslaissa säädetty tehtävät;
- 2) määrätä välimiehet osakeyhtiölaissa (734/1978) erikseen säädettyissä tilanteissa; sekä

- 3) hoitaa sille kiinteistönvälityслиikkeistä ja vuokrahuoneiston välityслиikkeistä annetussa laissa (1075/2000) säädetty tehtävät.

3 §

Kauppakamarin perustamislupa

Luvan kauppakamarin perustamiseen myöntää Keskuskauppakamarin esityksestä kauppa- ja teollisuusministeriö. Lupa voidaan myöntää yhteisölle, jolla on kauppakamarille säädettyjen julkisten tehtävien hoitamiseen tarvittavat taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset.

Keskuskauppakamarin tekemään esitykseen on liitettävä yhteisön säännöt ja 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahvistus toiminta-alueesta sekä selvitys siitä, että yhteisö täyttää 1 momentissa säädetty luvan myöntämisen edellytykset.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi peruuttaa 1 momentissa tarkoitettua luvan, jos luvan antamisen olennaiset edellytykset eivät enää täyty.

4 §

Keskuskauppakamarin valtuuskunta

Keskuskauppakamarissa yhdistyksen kokoukselle kuuluvaa päätösvaltaa käyttää valtuuskunta, joka muodostuu kauppakamarien valitsemista edustajista.

Keskuskauppakamarin säännöissä määrätään siitä, miten kauppakamarin Keskuskauppakamarin valtuuskuntaan valitsemien edustajien lukumäärä määräytyy suhteessa kauppakamarien jäsenten lukumäärään sekä siitä, miten valtuuskunta päättää kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin keskinäisestä

maksuosuudesta ja sen muuttamisesta.

5 §

*Osakeyhtiölaissa säädettyjen välimiesten
asettaminen*

Keskuskauppakamarin valtuuskunta asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan lautakunnan, jonka tehtävänä on edellä 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen välimiesten asettaminen.

Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään viisi ja enintään seitsemän muuta jäsentä, joiden tulee olla yleistä luottamusta nauttivia ja elinkeinoelämää tuntevia henkilöitä. Puheenjohtajan, varapuheenjohtajan sekä kahden jäsenen on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, joista kahdella tulee olla kelpoisuus tuomarin virkaan.

Lautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi vähintään kolme muuta jäsentä. Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat estyneitä tai esteellisiä, lautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään neljä muuta jäsentä, jotka valitsevat keskuudestaan oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneen jäsenen puheenjohtajaksi. Päätökset lautakunnan kokouksessa tehdään yksinkertaisella enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan ääni.

6 §

*Välimiesten asettamista koskeva menettely ja
kustannukset*

Edellä 5 §:ssä tarkoitettun lautakunnan jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan heidän hoitaessaan välimiesten asettamiseen liittyviä tehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Asioiden käsittelyyn lautakunnassa sovelletaan hallintomenettelylakia (598/1982), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja kielilakia (148/1922).

Keskuskauppakamari vastaa välityslautakunnan kustannuksista ja vahvistaa lautakunnan puheenjohtajan ja muiden jäsenten palkkioiden perusteet. Keskuskauppakamarilla on

oikeus periä hakijalta maksu välimiesten asettamisesta aiheutuneista kustannuksista.

7 §

Ilmoitukset rekisteriin

Kun kauppakamarin perustamislupa on myönnetty, kauppakamari on viipymättä ilmoitettava merkittäväksi yhdistysrekisteriin. Rekisteriin tehdään tällöin erillinen merkintä yhdistyksen toimimisesta kauppakamarina. Rekisteriin merkittäväksi on myös ilmoitettava kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuja julkisia tehtäviä hoitamaan asetettujen toimielinten puheenjohtajien, muiden jäsenten ja varajäsenten nimet sekä jäljennökset Keskuskauppakamarin ja kauppakamarin tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Tilinpäätös on toimitettava rekisteröitäväksi kahden kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä.

Jos kauppa- ja teollisuusministeriö peruuttaa kauppakamarin perustamisluvan, ministeriö tekee ilmoituksen peruuttamisesta Patentti- ja rekisterihallitukselle, jonka on poistettava yhdistysrekisteristä merkintä yhdistyksen toimimisesta kauppakamarina. Yhdistyksen on kolmen kuukauden kuluessa merkinnän poistamisesta tehtävä ilmoitus nimensä ja sääntöjensä muuttamisesta Patentti- ja rekisterihallitukselle, jonka on käsiteltävä muutositilintarkastus kiireellisenä.

8 §

Kirjanpito ja tilintarkastus

Kauppakamari ja Keskuskauppakamari ovat kirjanpitovelvollisia. Niiden kirjanpidosta on voimassa, mitä kirjanpitolaissa (1336/1967) säädetään.

Kauppakamarin ja Keskuskauppakamarin tilinpäätöksestä on käytävä ilmi tilintarkastuslaissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten perittyjen maksujen määrä ja näiden tehtävien hoitamisesta aiheutuneet menot. Lisäksi Keskuskauppakamarin tilinpäätöksestä on käytävä ilmi, että kiinteistöväylitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain maksuja koskevaa säännöstä

on noudatettu.

Kauppakamarilla ja Keskuskauppakamarilla on oltava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa, joiden on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia. Tilintarkastuksesta on muutoin voimassa mitä tilintarkastuslaissa säädetään.

9 §

Nimen käyttöoikeus

Vain tässä laissa tarkoitettu yhdistysrekisteriin kauppakamarina toimivaksi merkitty yhdistys saa käyttää nimeä "kauppakamari" tai vastaavaa vieraskielistä nimeä sekä kauppakamarien yhteiselin nimeä "Keskuskauppakamari" tai vastaavaa vieraskielistä nimeä.

10 §

Muutoksenhaku

Kauppa- ja teollisuusministeriön tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen noudattaen mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan 15 päivänä huhtikuuta 1988 annettu kauppakamariasetus (337/1988) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

12 §

Siirtymäsäännös

Keskuskauppakamari voi jatkaa toimintaansa tämän lain 1 §:ssä tarkoitettuna yhteisönä rekisteröitymällä kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta noudattaen mitä 7 §:ssä kauppakamarin yhdistysrekisteriin merkitsemisestä säädetään.

Kauppakamari, jolla on tämän lain voimaantullessa voimassa oleva lupa toiminnalleen, voi jatkaa toimintaansa tämän lain 1 §:ssä tarkoitettuna yhteisönä rekisteröitymällä kolmen kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta noudattaen, mitä kauppakamarin rekisteriin merkitsemisestä 7 §:ssä säädetään.

Helsingissä 30 päivänä elokuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Jari Vilén*